

Zingend schrijven

De vader van **Merel Hubatka** hielp de Papoea's in Nederlands-Nieuw-Guinea op weg naar een zelfstandigheid die uiteindelijk niet kwam. In *Opera Papoea* zet ze de schijnwerper op een onderbelichte Nederlandse geschiedenis.

Door **Jenny Camilleri** Foto **Nick Helderman**

Toen Frank Hubatka op sterven lag, stonden dertig Papoea's rond zijn bed te zingen. Zo innig was zijn band met de Papoea-gemeenschap in Nederland. Als jonge bestuursambtenaar in Nederlands-Nieuw-Guinea zag hij de hoop van de Papoea's op onafhankelijkheid in rook opgaan. Deze bewogen periode in zijn leven tekende zijn dochter Merel Hubatka (45) op in haar debuutroman, *Norman* (2019), die nu is bewerkt tot een opera. *Opera Papoea* van Maarten Ornstein gaat zaterdag in première.

'De gemiddelde Nederlander weet eigenlijk niets over Papoea, terwijl het een deel is van onze geschiedenis', vertelt Hubatka in een café in Zutphen, waar ze vlak bij woont.

De opera volgt de verhaallijn van het boek. Norman Taborsky, het fictieve alter ego van Frank Hubatka, reist in 1959 af naar de westelijke helft van het eiland Nieuw-Guinea, toen een Nederlandse kolonie en nu onderdeel van Indonesië. (De onafhankelijke staat Papoea-Nieuw-Guinea beslaat de oostelijke helft.)

Merel: 'Als jonge man van begin twintig moest mijn vader, volgens Nederlands beleid, Papoea's helpen op weg naar zelfstandigheid. Een mooie belofte, maar ook een beetje betuttelend natuurlijk. Vijf jaar lang heeft hij daar hard aan gewerkt, vol grote idealen. Terwijl de politiek een heel andere kant op ging.'

Norman ziet met trots aan hoe de Papoea's in 1961 hun vlag, de Morgenster, hijsen en het nieuwe volkslied zingen. Maar de beoogde onafhankelijkheid mislukt als Indonesië aanspraak blijft maken op het gebied en president Soekarno, gesteund door de Sovjet-Unie, met oorlog dreigt. Onder internationale druk, waarbij economische en politieke belangen een grote rol spelen, wordt het grondstofrijke West-Papoea in 1963 toch overgedragen aan Indonesië. Norman keert aan het eind van het boek ontgoocheld terug naar Nederland.

Sindsdien worden de Papoea's met brutaal geweld onderdrukt en uitgedund door een actief migratiebeleid. Journalisten en hulpdiensten mogen het gebied niet in, maar er is genoeg bewijs dat Indonesische veiligheidstroepen stelselmatig mensenrechten schenden.

'Mijn vader is daar tot de allerlaatste snik gebleven, omdat hij de Papoea's niet in de steek wilde laten', zegt Hubatka. 'Hij heeft nooit kunnen accepteren dat Nederland de Papoea's aan hun lot heeft overgelaten. Onder grote druk gezet door de wereldmachten kon Nederland destijds niet zoveel doen, maar je direct omdraaien en het er nooit meer over te hebben... dat is heel kwalijk.'

“**Mijn vader is tot de allerlaatste snik gebleven, hij wilde de Papoea's niet in de steek laten**”

In 1976 ging Frank Hubatka terug naar Nieuw-Guinea. Hij heeft er vijf jaar lang lesgegeven, dochter Merel werd er geboren. Zijn hele leven lang bleef haar vader zich inzetten voor de zaak van de Papoea's. 'Hij ging naar de VN in Genève om de kwestie op de politieke agenda te zetten, schreef brieven naar de kranten en naar de koningin. Als hij ging demonstreren in Den Haag hielp ik met borden schilderen.'

Voor Merel Hubatka is haar ro-

man een manier om de strijd van haar vader voort te zetten. Ze werkte al een jaar aan haar boek toen ze op zolder honderd brieven vond die haar vader vanuit Nieuw-Guinea aan zijn ouders en een goede vriend stuurde. Ze verrijkten de roman met historische en persoonlijke details.

'Het belangrijkste voor mij was om Nederlanders erop te wijzen dat er daar ook nu nog heel veel loos is. Destijds is een heel mooie vriend-

schap gesmeed tussen Nederland en de Papoea's, die nog altijd dankbaar zijn voor de medische hulp en het onderwijs dat ze kregen. Onder hen leeft de vriendschap nog steeds en ik schaam me dat het een heel eenzijdig verhaal is geworden.'

Het idee voor de opera kwam van Michael Gieler, solo-altviolist van het Concertgebouworkest en het brein achter de IJ-Salon, een kamermuziek-serie in het Muziekgebouw in Amsterdam. Hubatka had eerder met

hem samengewerkt. 'Elke keer dat Michael mij belt, komt hij met een heel groot plan.' Nu stond ze voor een nieuwe uitdaging: haar eerste libretto schrijven.

'Ik ben wel stadsdichter van Zutphen geweest en poëzie is natuurlijk al gecompriëerd, maar een libretto is dat nog meer.' Carel Alphenaar, dramaturg van de IJ-Salon, stond vanaf het begin klaar met advies. 'Carel heeft me enorm geholpen. Hij zei: een libretto moet je eigenlijk zingend schrijven.'

Componist Maarten Ornstein is in de authentieke muziek van de Papoea's gedoken en heeft traditionele zang in de partituur verwerkt. In de cast zitten behalve zes klassiek geschoolde zangers vier Papoea-zangers.

'De Papoea-cultuur is heel muzikaal. Bij ontmoetingen, feesten en begrafenissen wordt er altijd samen gezongen. Verder heeft Maarten, die veel ervaring heeft met cross-over, jazz-invloeden toegevoegd, want mijn vader had destijds een trompet, een stapel platen en een platenspeler. In de jungle probeerde hij met Louis Armstrong mee te toeteren.'

In het nawoord van haar boek roept Hubatka ministers en autoriteiten op om haar roman te lezen en te beseffen welk onrecht de Papoea's wordt aangedaan. En wie moeten er naar de opera komen kijken? 'Ten eerste mensen die van opera houden. Maar ik hoop ook dat hierdoor meer mensen bewust worden van deze onderbelichte bladzijde uit onze geschiedenis.'

Opera Papoea wordt semi-geësceneerd uitgevoerd op 13/5 in het Muziekgebouw, Amsterdam. *Norman* van Merel Hubatka is verschenen bij Uitgeverij Wereldbibliotheek.

